

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalousohjelma vuodelle 2027, syksy 2026

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Syksyn ohjelma on laadittu vuoden 2027 talousarvioesityksen yhteydessä

Kuntatalousohjelma syventää talousarviovalmistelun ja julkisen talouden suunnitelman kuntataloutta koskevaa arviointia.

Painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa.

Ohjelmassa arvioidaan kuntatalouden tilaa sekä kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä valtion talousarvioesityksen mukaisella rahoituksella ja päätetyillä toimenpiteillä.

Rahoituksen riittävyyttä ja kuntatalouden kehitystä arvioidaan koko kuntatalouden lisäksi kuntakokoryhmittäin.

The background features several thin, curved teal lines that sweep across the frame, creating a sense of movement and modern design. These lines are positioned behind the central text.

Kuntakonsernien talouden kehitys vuoden 2025 tilinpäätösten mukaan

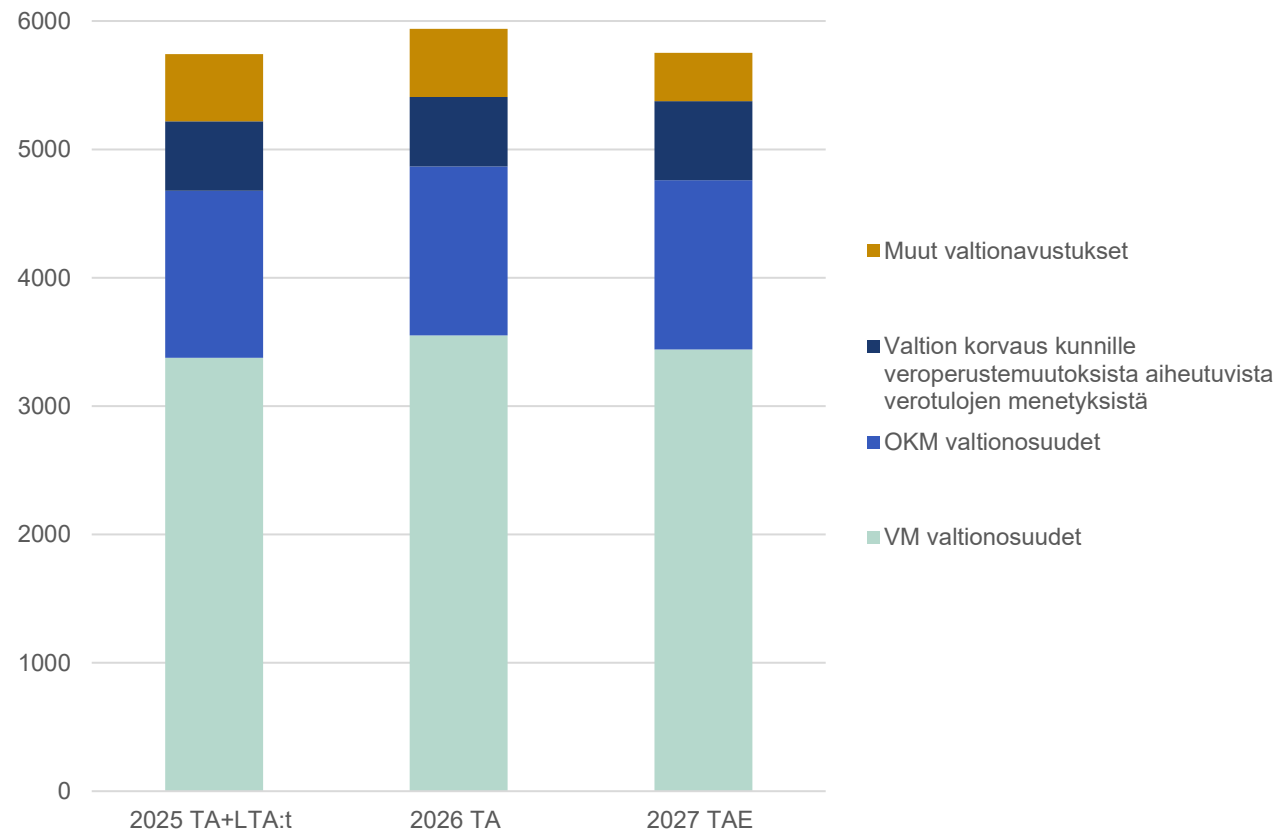
Kuntakonsernien tilanne kehittyi pitkälti emokuntien mukaisesti

	2022 TP	2023 TP	2024 TP	2025 TP	Muutos mrd. € 2024-2025	Muutos % 2024-2025
Toimintatuotot	31,51	16,90	16,60	16,56	-0,04	-0,2 %
Toimintakulut	63,47	29,21	29,03	30,02	0,99	3,4 %
Osuus osakkuusyht. voitoista/tappioista	0,04	0,07	0,02	0,02	-0,00	-4,3 %
Toimintakate	-31,92	-12,24	-12,34	-13,38	-1,04	8,5 %
Verotulot	26,71	14,35	13,86	13,85	-0,01	-0,1 %
Käyttötal. valtionosuudet	11,98	4,90	4,76	5,42	0,65	13,7 %
Verorahoitus yht.	38,68	19,25	18,62	19,27	0,65	3,5 %
Rahoituserät, netto	-0,40	-0,33	-0,43	-0,42	0,00	-0,4 %
Vuosikate	6,36	6,69	5,85	5,46	-0,39	-6,7 %
Poistot ja arvonalentumiset	4,94	4,58	4,62	4,77	0,15	3,2 %
Vuosikate - poistot	1,42	2,11	1,24	0,69	-0,54	
Tilikauden tulos	1,63	2,10	1,37	1,01	-0,35	-25,9 %
Tilikauden yli-/alijäämä	1,83	1,91	1,19	0,46	-0,73	-61,4 %
Nettoinvestoinnit	-6,93	-6,70	-7,41	-6,66	0,75	-10,1 %
Investointimenot	9,68	7,89	8,51	8,39	-0,12	-1,4 %
Rahoitusosuudet inv.menoihin	0,22	0,16	0,15	0,20	0,04	28,5 %
Inv.hyödykkeiden luovutustulot	2,54	1,03	0,95	1,53	0,59	61,8 %
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-0,57	-0,01	-1,56	-1,20	0,36	
Toiminnan ja inv. rahavirta	-1,21	-0,50	-2,00	-1,68	0,32	-16,2 %
Lainakanta	43,54	38,83	40,66	42,77	2,11	5,2 %
Rahavarat	10,63	8,18	7,95	8,49	0,54	6,8 %
Taseen kertynyt yli-/alijäämä	17,79	19,70	20,81	21,33	0,52	2,5 %
Veroprosentti, painotettu	20,01	7,33	7,47	7,53		0,06

- **Vuosikate** heikkeni vajaalla 400 milj. eurolla n. 5,5 mrd. euroon. Vuosikate riitti poistoihin, mutta ei nettoinvestointeihin.
- **Tulos** heikkeni hieman vähemmän eli noin 350 milj. eurolla reiluun miljardiin euroon.
- **Toiminnan ja investointien rahavirta** parani hieman edellisvuodesta, mutta muutosta selittää nettoinvestointien suuri lasku (-750 milj. euroa). Bruttoinvestoinnit vähenivät kuitenkin vain -120 milj. eurolla johtuen inv.hyödykkeiden luovutustulojen, ts. omaisuuden myyntien, suuresta kasvusta.
- **Lainakanta** kasvoi noin 2,1 mrd. eurolla 42,8 mrd. euroon (emokuntien lainat 20,2 mrd. euroa). Toisaalta myös **rahavarat** kasvoivat hieman yli 0,5 mrd. eurolla.

Valtion talousarvioesityksen kuntatalousvaikutukset

Kuntien valtionapuihin osoitetaan 5,8 mrd. euroa vuonna 2027

- Laskennalliset valtionosuudet (4,8 mrd. euroa) laskevat noin 100 milj. euroa.
- Verotulomenetysten korvausten määrä (617 milj. euroa) nousee vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon nähden noin 77 milj. eurolla.
- Valtionavustukset kunnille (377 milj. euroa) alenevat noin 156 milj. eurolla.

Peruspalvelujen valtionosuus vuoden 2027 talousarvioesityksessä

- Määrärahan taso 3,44 mrd. euroa, muutosta -110 milj. euroa vuoteen 2026
- Indeksikorotus (3,5 %) 114 milj. euroa, jota alennetaan 2,8 %-yksikön indeksisäästön verran, eli -91 milj. euroa
- Kustannustenjaon tarkistus, -55 milj. euroa
- Perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden muutos v. 2027 (vuoden 2025 toteuman perusteella) -121 milj. euroa

Tehtävämuutosten vaikutukset peruspalveluiden valtionosuuteen

- Valtionosuuden tasossa on vuonna 2027 huomioitu uusina ja laajenevina tehtävinä:
 - 24,8 milj. euroa liittyen kotokoulutuksen (osana laskennallista korvausta) siirtoon valtionosuuteen
 - 9,6 milj. euroa liittyen työllisyyspoliittisen tuen käyttöönottoon
 - 7,3 milj. euroa liittyen kotoutumistuen takuuajan kustannuksiin
 - 3,1 milj. euroa liittyen kotoutujien luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen
 - 2,7 milj. euroa liittyen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistukseen
 - 2,0 milj. euroa liittyen kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuuteen työpaikoilla
 - 0,5 milj. euroa liittyen kotihoidon tuen Norjan malliin
 - 0,3 milj. euroa liittyen ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseen
- Lisäksi valtionosuuden tasossa on otettu huomioon tehtävien ja velvoitteiden vähennyksenä:
 - 5,25 milj. euroa liittyen tilapäistä suojelua saavien kulukorvauksen siirtymiseen työvoimaviranomaiselta Kansaneläkelaitokselle
 - 2,15 milj. euroa liittyen kuntien työllistämisvelvoitteen kumoamiseen (+57 v.)
 - 2,0 milj. euroa liittyen monialaista yhteistyötä koskevan tehtävän päättymiseen

Verotulomenetysten korvaus

- Määrärahan taso on 617 milj. euroa, jossa muutosta +89,5 milj. euroa vuoteen 2026 verrattuna.
 - Suurimpina lisäyksinä ovat ansiotuloverotuksen indeksitarkistus ja työtulovähennyksen kasvattaminen
 - Lisäksi vuoden 2026 lisätalousarviosta aiheutuu veroperustemuutoksia vuodelle 2027 +12,5 milj. euroa

Muutokset opetus- ja kulttuuriministeriön kuntia koskevassa rahoituksessa

- Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus
 - Kokonaiskoulupäiväkokeilu 2 milj. euroa (kertaluonteinen)
 - Tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa sekä varhaiskasvatuksessa +50 milj. euroa, tasoon 75 milj. euroa
 - TUVA-koulutuksen järjestämiseen valtion ja yks. koulukodeissa, yht. +0,8 milj. euroa
 - Esi- ja perusopetuksen valmistavan opetuksen menot vähenevät 50 milj. euroa
- Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus
 - Lukukausimaksut EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille - 6 milj. euroa v. 2027 (vähennyksen taso yhteensä 18 milj. euroa v. 2027, valtio ja kunnat yhteensä)
- Liikuntatoimi ja nuorisotyö
 - Liikuntapaikkojen korjausvelan purkuun ja segregoituneiden asuinalueiden liikuntamahdollisuuksien edistämiseen 15 milj. euroa.

Nostoja muilta hallinnonaloilta

- Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala
 - Avustukset MAL-sopimusten liikenne- ja infrahankkeisiin yht. 104 milj. euroa v. 2027
- Ympäristöministeriön hallinnonala
 - Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukivaltuuden väheneminen 1,135 mrd. eurosta 500 milj. euroon.

Hallituksen toimien vaikutus kuntatalouteen yhteensä, milj. euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaikutus kuntien tuloihin	3	131	216	294	201	182	110	103
Vaikutus kuntien menoihin	-23	30	-154	95	151	40	-8	-24
Nettovaikutus kuntatalouteen	26	101	369	199	50	142	118	127

- Luvussa ei ole huomioitu sitä, että vuosina 2024–2025 toteutettu sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointiratkaisu kasvatti kuntien verotuloja ja vähensi kuntatyöntekijöiden maksurasitusta yhteensä n. 100 milj. eurolla vuodessa.

Kuntatalouden kehitysarvio

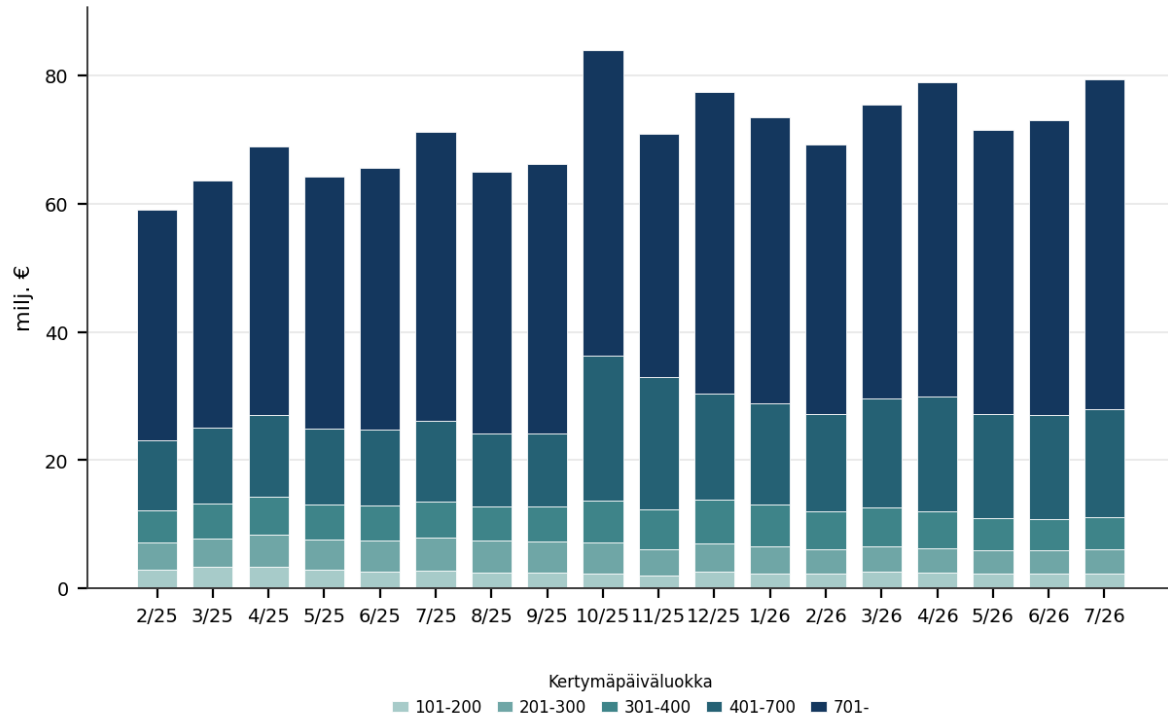
The background is a solid teal color. Overlaid on this are several thin, white, curved lines that sweep across the frame from the bottom and sides, creating a sense of movement and design.

Taloukasvun piristyminen ei näy vielä kuntataloudessa

- Reaalitalouden näkymät parantuneet mm. tilastojen tarkentumisen myötä
 - Taloukasvun ennustetaan nopeutuvan, mutta työttömyysaste pysyy edelleen korkeana
 - Verotulot kasvavat vakaasti ennustejaksolla
- Kuntien tulojen kasvu ei riitä kattamaan kasvavia menopaineita
 - Korkea työttömyysaste pitää kuntien työttömyysmenot korkealla koko ennustejakson
 - Sovitut palkkaratkaisut kasvattavat henkilöstövaltaisen kuntasektorin menoja
- Kuntatalouden epätasapaino syvenee ja jatkuu koko ennustejakson
 - Tilinpäätösten perusteella kuntatalous heikentyi vuonna 2025
 - Palkkaratkaisut ja valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset heikentävät tilannetta erityisesti lähivuosina

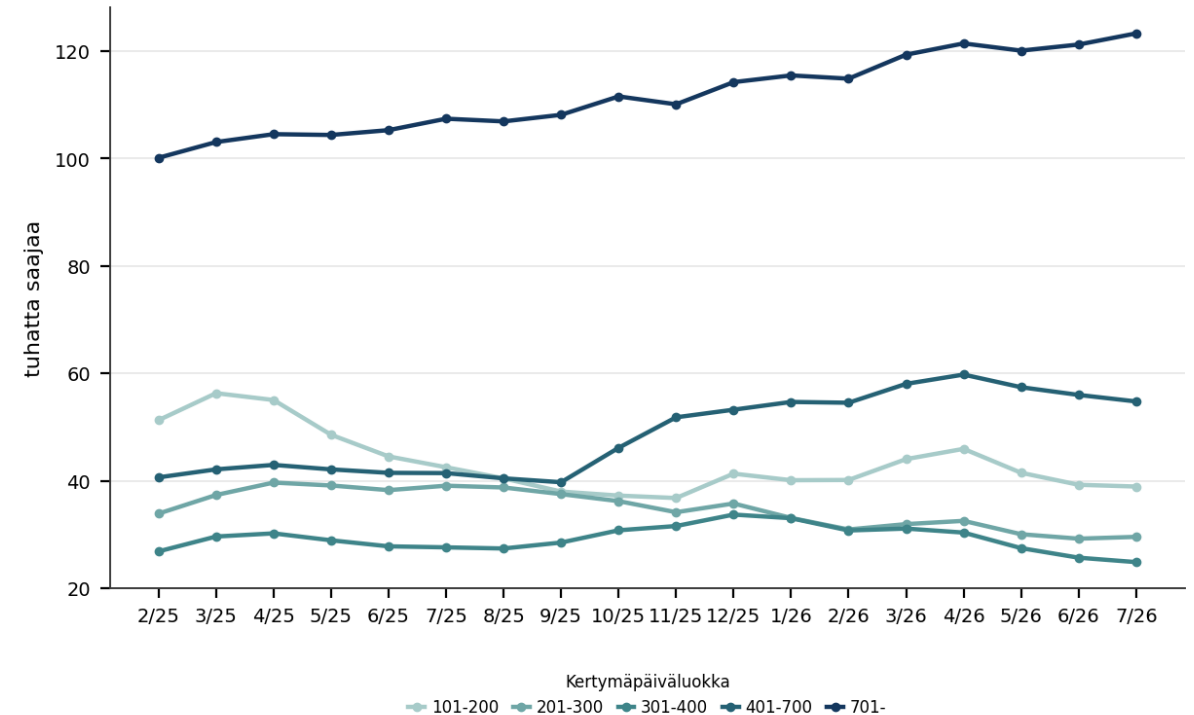
Pitkäaikaistyöttömyys ylläpitää kuntien työttömyysmenoja

Kunnan rahoitusosuus kertymäpäiväluokittain, koko maa

Lähde: Kela

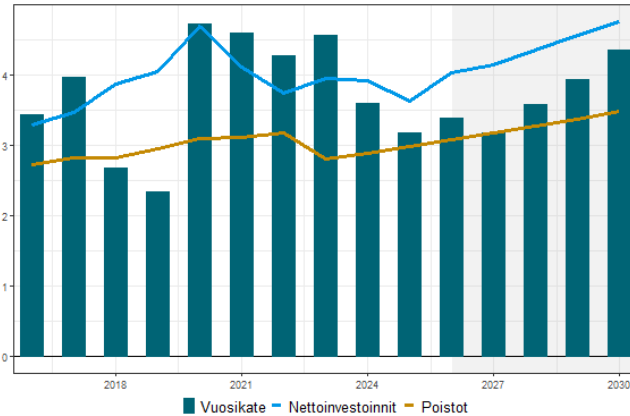
Saajien lukumäärä kertymäpäiväluokittain, koko maa

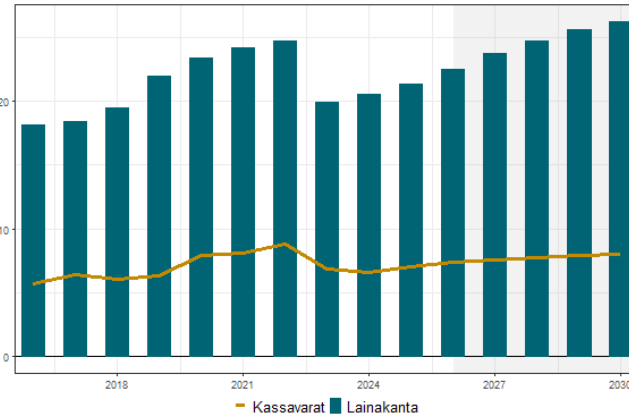
Lähde: Kela

Kuntien vuosikate ei riitä kattamaan nettoinvestointeja

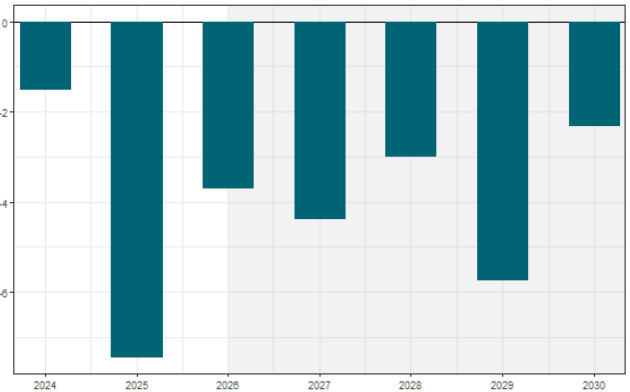
Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit, mrd

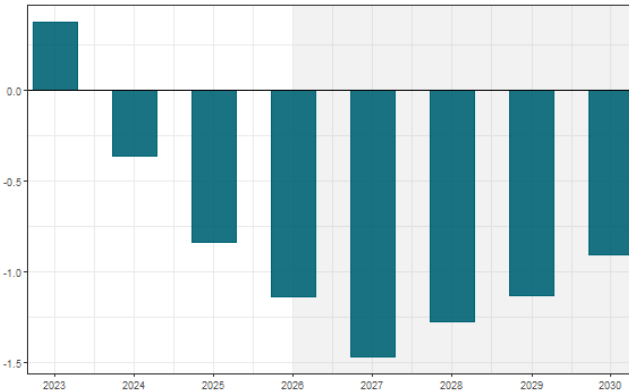
Lainakanta ja kassavarat, mrd

Toimintakateen muutos, %

Toiminnan ja investointien rahavirta, mrd

- Kunta-alan palkankorotukset korkeimmillaan lähivuosina
- Työttömyysmenot pysyvät korkealla tasolla koko ennustejakson
- Perustoimeentulotuen laskutusmuutos kasvattaa oletuksena sekä toimintamenoja että valtionosuuksia vuodesta 2029
- Kuntakohtaisista eroista huolimatta investointitaso pysyy korkeana, mikä kasvattaa lainakantaa koko ennustejakson
- Kuntatalouden epätasapaino lievenee hieman ennustejakson lopulla
 - Osa valtionosuusvähennyksistä päättyy ja henkilöstömenojen kasvu pienenee

Kuntatalouden tuloksen muodostuminen

Kuntatalous, mrd. euroa	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Toimintakate	-15,3	-15,9	-16,6	-17,1	-18,0	-18,5
Verotulot	14,0	14,7	15,3	15,9	16,4	17,0
Valtionosuudet	4,1	4,3	4,2	4,5	5,3	5,5
Rahoitustuotot ja -kulut, netto	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Vuosikate	3,2	3,4	3,2	3,6	4,0	4,4
Poistot	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3	-3,4	-3,5
Satunnaiset erät, netto	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	0,7	0,3	0,1	0,3	0,6	0,9
Vuosikate	3,2	3,4	3,2	3,6	4,0	4,4
Satunnaiset erät	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Tulorahoitus, netto	2,8	2,9	2,7	3,1	3,5	3,9
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,9	-5,0	-5,1	-5,4	-5,6	-5,8
Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,3	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Investoinnit, netto	-3,6	-4,0	-4,1	-4,4	-4,6	-4,8
Rahoitusjäämä	-0,8	-1,1	-1,4	-1,2	-1,1	-0,9
Lainakanta	21,4	22,4	23,7	24,7	25,6	26,3
Kassavarat	7,0	7,3	7,6	7,8	8,0	8,1
Nettovelka	14,4	15,1	16,1	16,9	17,6	18,1

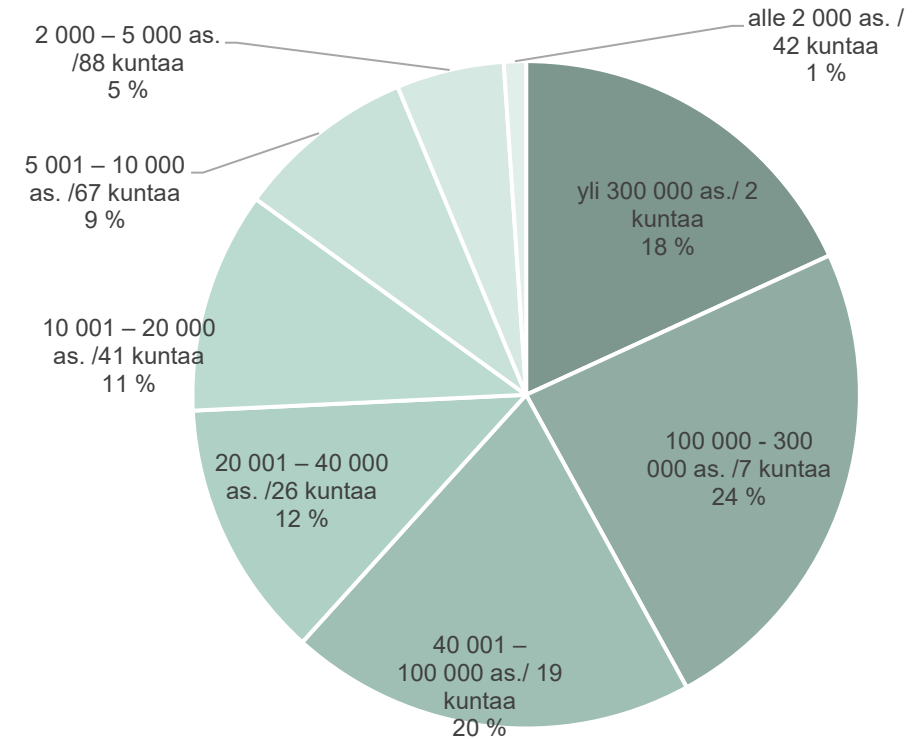

Talouden sopeutuspain kuntakokoryhmittäin

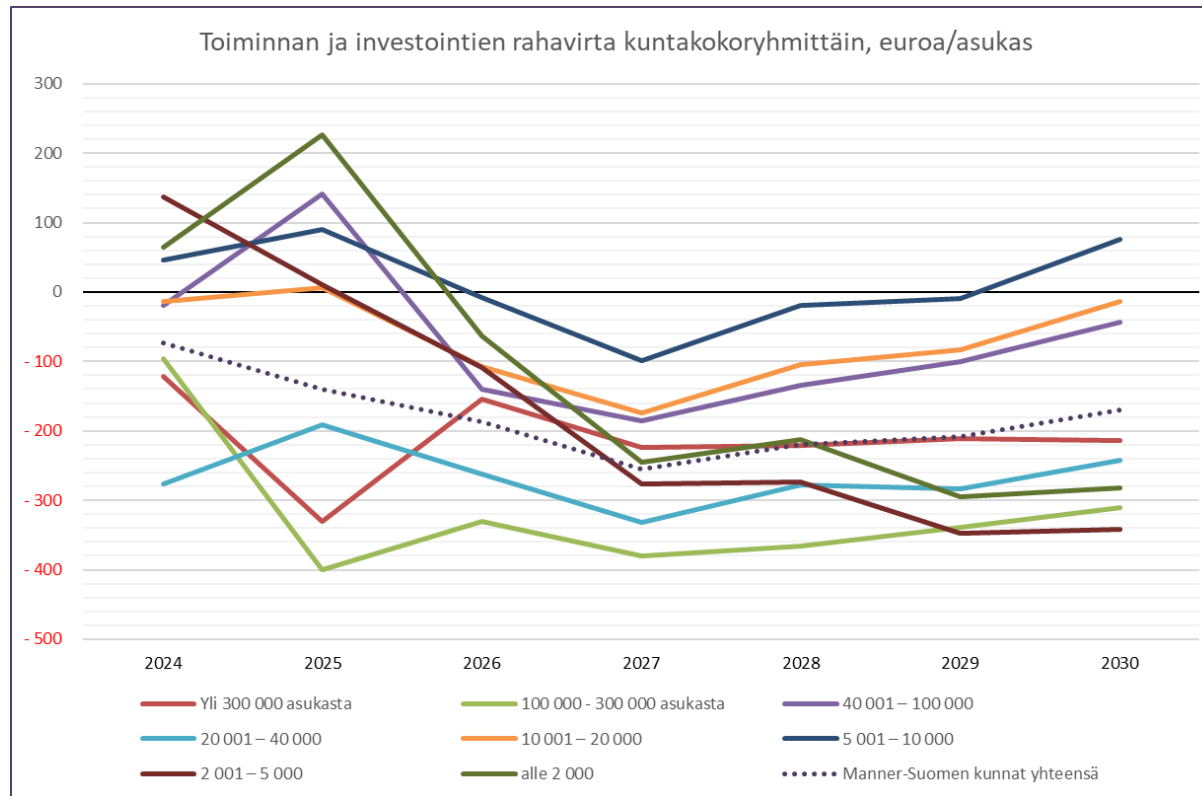
Taustaa painelaskelmasta

- Kuntatalousohjelmassa arvioidaan kuntien rahoitusaseman muutosta myös kuntakokoryhmittäin kuntalain mukaisesti.
- KTO:n kuntakohtaisissa painelaskelmissa lähtökohtana on, että niiden perusteella arvioitu kehitys noudattaa VM:n paikallishallinnon kehitysarviota.
- Tämän lisäksi painelaskelma perustuu pitkälti kuntien ilmoittamiin tilinpäätös- ja talousarviotietoihin sekä Tilastokeskuksen vuonna 2024 tekemään kuntien väestöennusteeseen.
- Kuntakohtaiset kehityssennusteet ovat luonnollisesti epävarmoja ja niihin tulee suhtautua varauksella.
- Erityisesti pienissä kuntakokoryhmissä ryhmän sisällä on suurta vaihtelua.

Kuntakokoryhmät ja niiden väestöosuudet

Laskennallinen poikkeaminen rahoituksellisesta tasapainosta kuntakoryhmittäin

- Toiminnan ja investointien rahavirta on syvimmillään vuonna 2027 koko maan tasolla -255 e/as.
- Tilanne kohenee hieman vuoteen 2030, jolloin rahavirta on koko maan tasolla -170 e/as.
- Toiminnan ja investointien rahavirta poikkeaa kuntakoryhmittäin koko maan tasosta -172 - + 247 e/as.

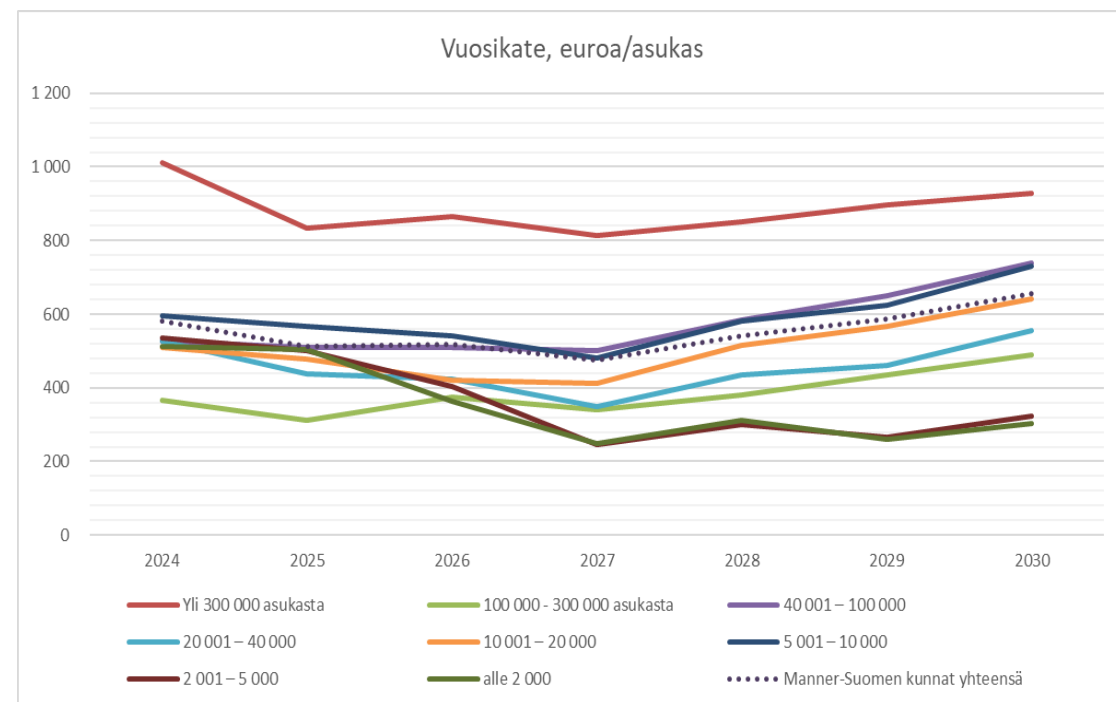
Suurimmat korotuspaineet kohdistuvat painelaskelman perusteella vuoteen 2027

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2027	2028	2029	2030
Yli 300 000 asukasta	0,7	0,7	0,6	0,6
100 000 - 300 000 asukasta	1,6	1,5	1,3	1,1
40 001 – 100 000	0,7	0,5	0,4	0,2
20 001 – 40 000	1,3	1,1	1,1	0,9
10 001 – 20 000	0,8	0,5	0,4	0,1
5 001 – 10 000	0,5	0,1	0,0	-0,3
2 001 – 5 000	1,4	1,3	1,6	1,5
alle 2 000	1,3	1,1	1,4	1,3
Manner-Suomen kunnat yhteensä	1,0	0,8	0,8	0,6

- Korotuspaine poikkeaa kuntakokoryhmittäin koko maan keskimääräisestä tasosta -0,9 prosenttiyksikön ja +0,9 prosenttiyksikön välillä.
- Alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmissä veronkorotuspaine on suurinta.

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä nousee alle 5 000 asukkaan kunnissa

Negatiivisten vuosikatteen kuntien lukumäärä	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Yli 300 000 as.	0	0	0	0	0	0
100 000 - 300 000 as.	0	0	0	0	0	0
40 001 – 100 000 as.	0	0	0	0	0	0
20 001 – 40 000 as.	0	0	0	0	0	0
10 001 – 20 000 as.	0	1	1	0	0	0
5 001 – 10 000 as.	2	1	0	0	0	0
2 001 – 5 000 as.	1	6	13	10	16	14
alle 2 000 as.	2	6	12	10	11	12
Manner-Suomen kunnat yhteensä	5	14	26	20	27	26

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos